

Vad är ett ogräs?

Ogräs är egentligen ett orättvist namn på växter som många gånger är väldigt vackra men som råkar växa på, för oss människor, fel plats. Ogräs är alltså en växt som finns på ställen där man inte vill att den skall vara.

Vilka egenskaper krävs för ett framgångsrikt ogräs?

Ogräset är en del av naturens strävan att återerövra öppen mark. Ogräsen är ofta växter som har stor överlevnads- och spridningsförmåga. Den främsta anledningen till att vi måste hålla trädgårdsland och rabatter fria från ogräs är att de konkurrerar med prydnadsväxterna om ljus, vatten och näring. De kan också vara värdväxter för sjukdomar och skadegörare. Men det är inte bara det rent praktiska som gör att vi vill hålla trädgården ogräsfri. Det estetiska intrycket är också viktigt. Ogräsfria rabattytor och grusgångar gör att trädgården ser mer välskött ut.

Hur de växer och sprider sig?

Det finns två huvudgrupper av ogräs: fröogräs och rotoogräs.

Fröogräs

Fröogräs kallas de som är ettåriga eller tvååriga och som sprids och överlever via sina frön. Dessa frön kan ligga vilande i jorden i årtal för att gro när betingelserna är gynnsamma. Deras överlevnadsstrategi är dels att de är många dels att de gror tidigt, ofta innan prydnadsväxterna har kommit igång. Ogräsfröna sprids med vinden, med djur och fåglar, via vatten, med jord som flyttas eller på människors kläder och skor. De ettåriga ogräsen gror, växer upp, blommar, producerar frön och dör under samma säsong. De förökar sig genom att fröna övervintrar och gror nästa säsong.

Exempel på ettåriga fröogräs:

Svinmålla

Revormstörel

Våtarv

De tvååriga ogräsen får bara bladrosett första året och blommar, bildar frön och dör året därpå.

Exempel på tvåårigt fröogräs:

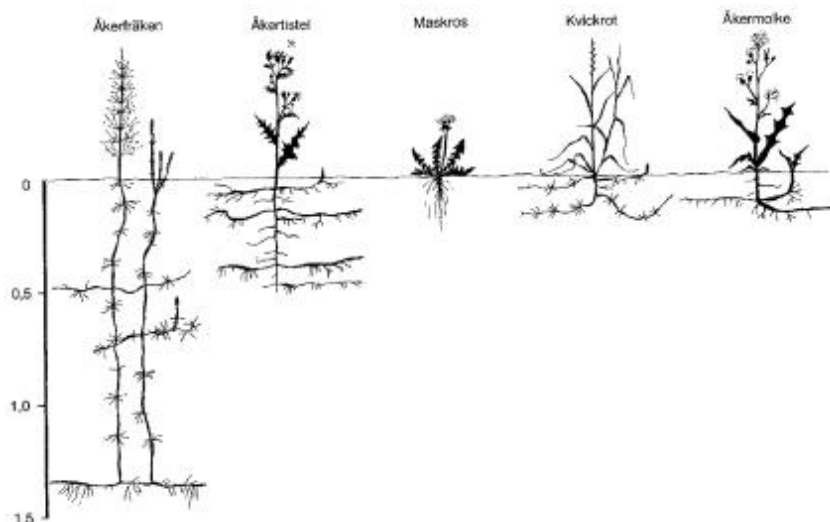
1:a året, bladrosett

2:a året, kardborre

Rotogräs

Rotogräs kallas de som är fleråriga och övervintrar med vilande jordstammar eller rötter. Rotogräsen bildar också frön men sprids huvudsakligen med hjälp av välutvecklade rotsystem som bildar starka sidorötter, jordstammar eller sidoskott. Rötterna övervintrar och är ena hejare på att lagra näring, vilket gör plantorna ovan jord till riktiga överlevare.

En del fleråriga ogräs sprider sig via rötterna men har samtidigt en enorm fröproduktion, exempelvis gråbo. Några fleråriga ogräs förökar sig enbart med frön, exempelvis maskros. En avbruten maskrosrot kan dock, som ni säkert har märkt, växa upp igen och bilda ny planta.

Hur bekämpas de effektivast?

Fröogräs

Med sina grunda rötter är fröogräsen lätta att ta bort. All jord innehåller mer eller mindre ogräsfrön som vilar i väntan på rätta förhållanden för att gro. Genom att med jämna mellanrum luckra jorden med en handkultivator eller klohacka lurar man dessa frön att gro och river samtidigt upp små ogräsplantor som då dör. Det allra viktigaste är att rensa bort dem innan de börjar blomma, gärna så snart de tittar upp ur marken. Vissa fröogräs sprider frön hela säsongen, andra har ett par intensiva frötillfällen. Vilken sort det än är så ska de bort innan fröna får tillfälle att spridas. Är man tillräckligt ihärdig på våren fram till midsommar brukar mängden fröogräs så småningom avta.

Rotogräs

De gröna bladen bygger med hjälp av solenergi upp näringsämnen som gör tillväxten möjlig. En del av näringsämnena lagras i roten och/eller i underjordiska stamdelar. Växten bygger på så vis upp en reserv, dels inför vintern men också för att överleva om de gröna delarna skulle skadas. Näringsreserven är dock begränsad och om de gröna bladen aldrig får chans att utvecklas kommer roten så småningom att svälta ihjäl.

Många av rotogräsen har fiffiga lösningar om de skulle dras upp ur jorden. När vi tror att exempelvis kirskaålen är bortrensad för att den inte syns ovan jord ligger det i stället kvar massor av små rot- eller stamdelar i jorden som bildar nya plantor. Och när du gräver i rabatten kan en avhuggen ogräsrot resultera i ett helt nytt bestånd.

Var ute i god tid och rensa bort rotogräsen när de kommer upp på våren. Det har visat sig vara allra mest effektivt då roten använder mycket av sin näring på att skjuta upp de första bladen på våren.

Genom att hela tiden ta bort de gröna växtdelarna och gräva upp så mycket av rotmassan som det går, (fler små rot- eller stamdelar måste då använda energiserven för att skjuta nya skott) kan man utrota även de mest envisa ogräsen. Det är en tålamodsprovande men effektiv bekämpning.

Kännetecken

Ettåriga Fröogräs

Vanlig Korsört

Förökas endast med frön som i stort sett gror under hela vegetationsperioden. I södra Sverige kan tre generationer utvecklas under ett år. Frönas livslängd i marken 1-5år.

Våtarv

Mycket anpassningsbar. Förökas med rotsläande stjämlkar och frön, som kan gro under hela vegetationsperioden Fröns livslängd i marken är minst 5år.

Snärjmåra

Förökas endast med frön som gror såväl vår som höst. Även djupliggande frön. Fröna överlever 1-5 år.

Svinmålla

Mycket anpassningsbar. Förökas endast med frön, som gror under första halvan av vegetationsperioden. Fröna överlever upp till 20 år i marken.

Penningört

Sprids och förökas med frö, som framför allt gror på våren.

Dån-Arter

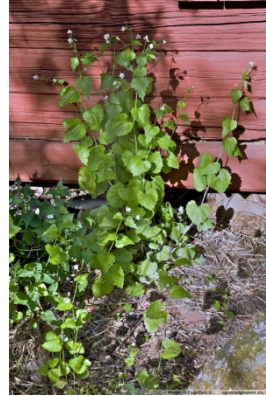
De förökas endast med frön som gror tidigt på våren även vid låga temperaturer. En fullvuxen planta blir 20–80 cm hög och stjälken är hårig.

Tvååriga fröogräs

Löktrav

Sprids och förökas med frö. Löktrav är lätt att känna igen på sina stora hjärtlika, skaftade blad och vita blommor. Hela örten luktar svagt av vitlök, krossade blad och även roten är starkt doftande

Kardborre

Sprids och förökas med frö.

Pilört-arter

Vissa arter förökas endast med frö så som vanlig pilört och åkerpilört medan vattenpilört även förökar sig med underjordiska stamutlöpare. Frönas livslängd i marken är mer än 5 år.

Plister-arter

Rödplister förökas genom frön som groer under såväl höst som vår. Fröna är långlivade ofta < 10 år. Vitplister förökar sig även med grunda underjordiska stamutlöpare. I tidiga stadier är olika plister-arter omöjliga att särskilja från varandra. Var uppmärksam eftersom vissa plister-arter även används som prydnadsväxter.

Rotogräs

Hästhov

Förökas med frön men framförallt med underjordiska jordstammar. Rotsystemet utgörs av starkt greniga jordstammar som breder ut sig i täta bestånd ner till 50cm djup och som sönderdelade i småbitar ger nya plantor. Fröna är kortlivade, högst 2-3mån, de kan föras med vinden 3-4km.

Kirskål

Sprids framförallt med ett grunt stamutlöparsystem, sönderhackade rotbitar bildar nya plantor. Förökas också med frön. Tillsammans med bl.a. knölklocka ett av våra absolut mest svårutrotade ogräs.

Åkerfräken

Sprids huvudsakligen genom ett mycket djupgående, ner till 2m, underjordiskt system av krypande jordstammar. Då de sporbärande vårskotten vissnat, utvecklas sterila, upprätta till nedliggande "julgranslika" gröna stjälkar

Knölklocka

Förökas med underjordiska stamutlöpare, som utvecklas från pålrotenstopp och med frön. Fröplantorna bildar en bladrosett första året, andra året växer rotsystemet till och tredje året utvecklas blommor.

Åkertistel

Förökas med frön och underjordiska rotutlöpare som ofta bereder ut sig i horisontella våningar ned till ett djup av mer än 50cm. Från dessa utlöpare kan lodräta rötter nå två till tre meter ned i marken vilket gör den torktålig. Rotutlöpare kan sprida sig flera meter i sidled under en växtsäsong

Kvickrot

Förökas med frön, som gror under hela vegetationsperioden. Men på kort sikt är förökningen genom underjordiska stamutlöpare avgörande för kvickrotens överlevnad och förökning. Rotsystemet utgörs av ett mycket rikt nät av stamutlöpare som finns i markens övre två decimeter. Från dessa stammar skjuter växten nya skott.

Rotogräs som sprids med frö

Gråbo

Art med starkt förgrenad rotstock utan några egentliga utlöpare. Förökas genom frön, som huvudsakligen gror under vår och höst, riklig fröproduktion. Första året bildas en bladrosett. Följande år kan plantan gå i blom, men tidigast år tre när den sin fulla utveckling. Bitar av grövre rötter och nedre stjälkdelar kan bilda nya plantor från vilande knoppar. Frönas livslängd i marken >5 år.

Maskros

Förökas med vindspridda frön som gror under hela växstsäsongen. Första året utvecklas en bladrossett. Kraftig pålrot som kan nå ett djup på 50cm, avbrutna delar kan bilda nya plantor.

Vitgröe

Sprids och förökas med frö. Fröna gror under hela vegetationsperioden, även vid låga temperaturer. Rotsystemet är mycket grunt.

Skelört

Förökas genom att vilande knölar bryts av från rottoppen, men framförallt genom frön, som gror hela vegetationsperioden. Växtsaften är orangegul, .speciellt roten. Fröna sprids av myror som äter den olja som finns på fröet vid fästpunkten i frökapseln, fröet lämnas sedan, vilket förklarar varför den ofta växer utmed myrstigar.

